Jordbruks reformer.

Jordbruket i vårt land hade utvecklats så att det var vanligt förekommande att gårdar låg samlade inne i byn och att varje gård hade flera mindre åkrar som låg utspridda i byn.

Det var rättvist på så sätt att alla gårdar fick del av både goda och mindre goda jordar samt del av marker på olika avstånd från den egna gården. Men det var inte det effektivaste sätter att bruka jorden på. Åkrarna var ofta så smala att det inte gick att vända med plogen utan att hästarna trampade in på grannens åker. Bäst fungerade det också om alla arbetade samtidigt på området.

År 1749 kom en reform; storskifte. Det innebar viss sammanslagning av mark så att alla fick större sammanhängande marker.

År 1782 ärvde Rutger Macklean Svaneholms gods. Han var en svensk friherre, militär, politiker och föregångare till enskifte. När han tog över godset fanns dess gårdar samlade i byn och de hade sin mark utspridd i området.
Macklean organiserade om på godset så att varje gård fick sig tilldelat 40 tunnland och bönderna tvingades att bygga sig en ny gård på sin tilldelade mark.

Hans sätt att bedriva jordbruk väckte uppmärksamhet. Carl Christian Cronsjö, som ägde Kronetorp ville genomföra enskifte i Burlöv. År 1791 genomfördes enskifte och en nöjd Cronsjö kunde konstatera att före enskiftet var avkastningen 3 gånger större än mängden utsäde och efter enskiftet blev den 13 gånger större. (2014 var avkastningen för vete respektive råg 60 gånger respektive 125 gånger kvantiteten utsäde.)

Hovmarskalken Gustaf Coyet som ägde Torups slott och även mark i Hjärup. Han ville genomföra enskifte i Hjärup med fick inte de andra bönderna med sig. Han lyckades ändå utverka så att han kunde enskifta sin egendom år 1798 och det blev på mark i sydvästra hörnet av Hjärup.

Det skulle dröja till år 1811 innan hela Hjärup genomförde enskifte. Det måste föregåtts av många diskussioner. Hur kunde de komma överens om var de nya ägorna skall finnas och vilka gårdar som skulle stanna kvar på sina platser och vilka som skull rivas och flyttas ut till de tilldelade markerna? Hjälptes de åt att riva gårdar och bygga upp dem på nya platser?

Mats Olsson, som är professor i Lund i ekonomisk historia, svarade:
”I vilken utsträckning bönderna på frivillig basis hjälpte varandra vid utflyttningar vet vi inte mycket om, det finns inte dokumenterat. Men utflyttningarna var noggrant reglerade, dels i skiftesprotokollet, dels i skiftesstadgan. I enskiftesprotokollet från Hjärup 1811 finns till exempel reglerat att de utflyttande hade kvarboenderätt i 6 år från och med skiftets verkställande 1 maj 1812 (§3). I skiftesstadgan reglerades att visst statsbidrag skulle utgå till de som fick flytta sina gårdar i samband med skifte. De ganska noggranna regleringar talar emot att utflyttningarna byggde på frivilliga insatser, men vi vet å andra sidan inte vad som kan ha föregått mellan grannar i form av tjänster och gentjänster.”

Referenser:
Wikipedia
Erik Kullenberg, Hjärup
Fredrik Uldall Jörgensen, Kronetorp
Mats Persson pofessor i Lund
Kartor från Lantmäteriet

Lars Fridh 20210510

Karta från 1798 då Coytegården hade enskiftats till området i sydvästra hörnet av Hjärup

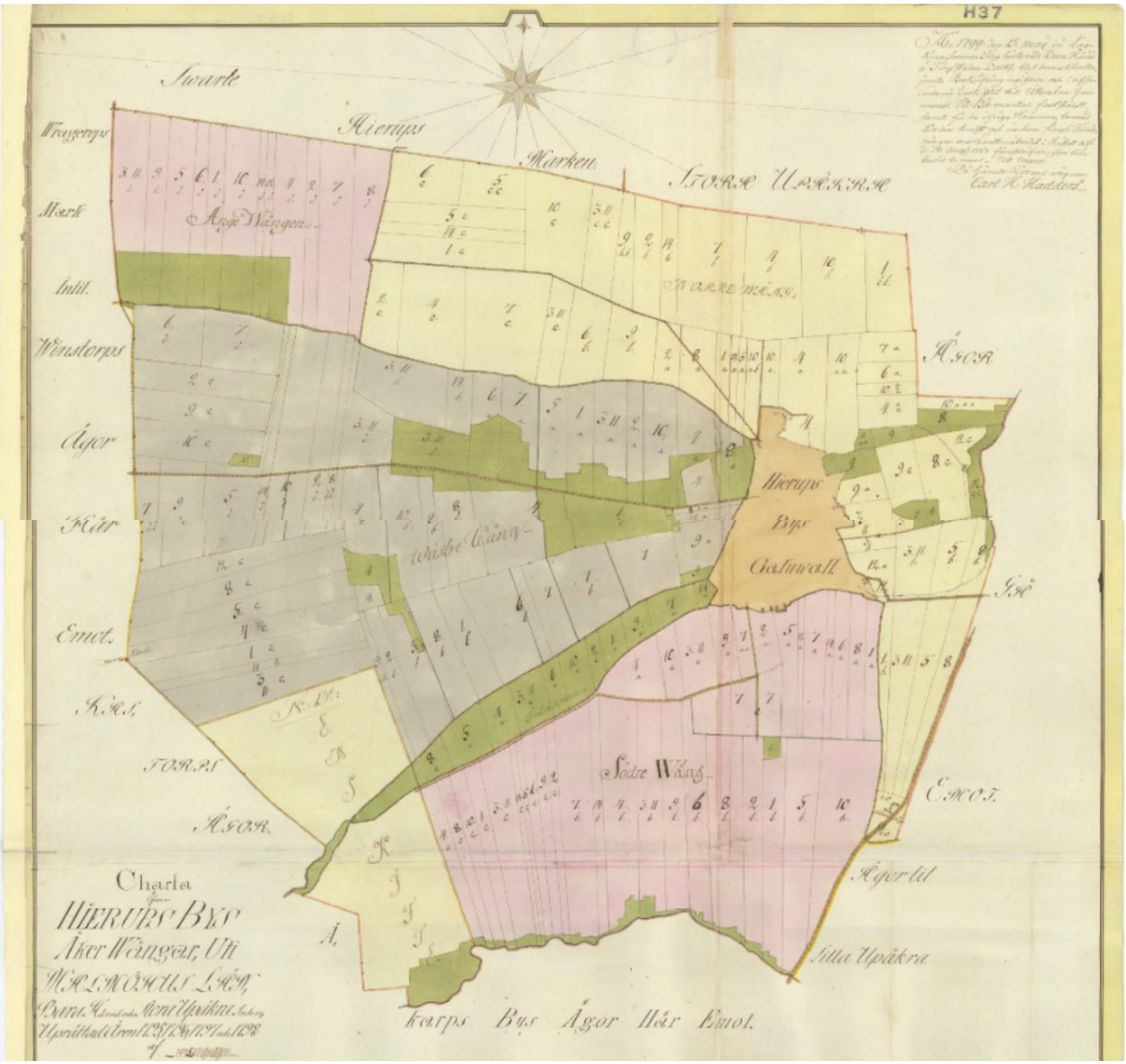

I det ljusbruna fältet ovan anges texten ”Hjerups Bys Gatuwall”. Det var byns gemensamma tomtavgränsning där de flesta gårdar och byggnader fanns.

Karta från 1811 då hela Hjärup blivit enskiftat

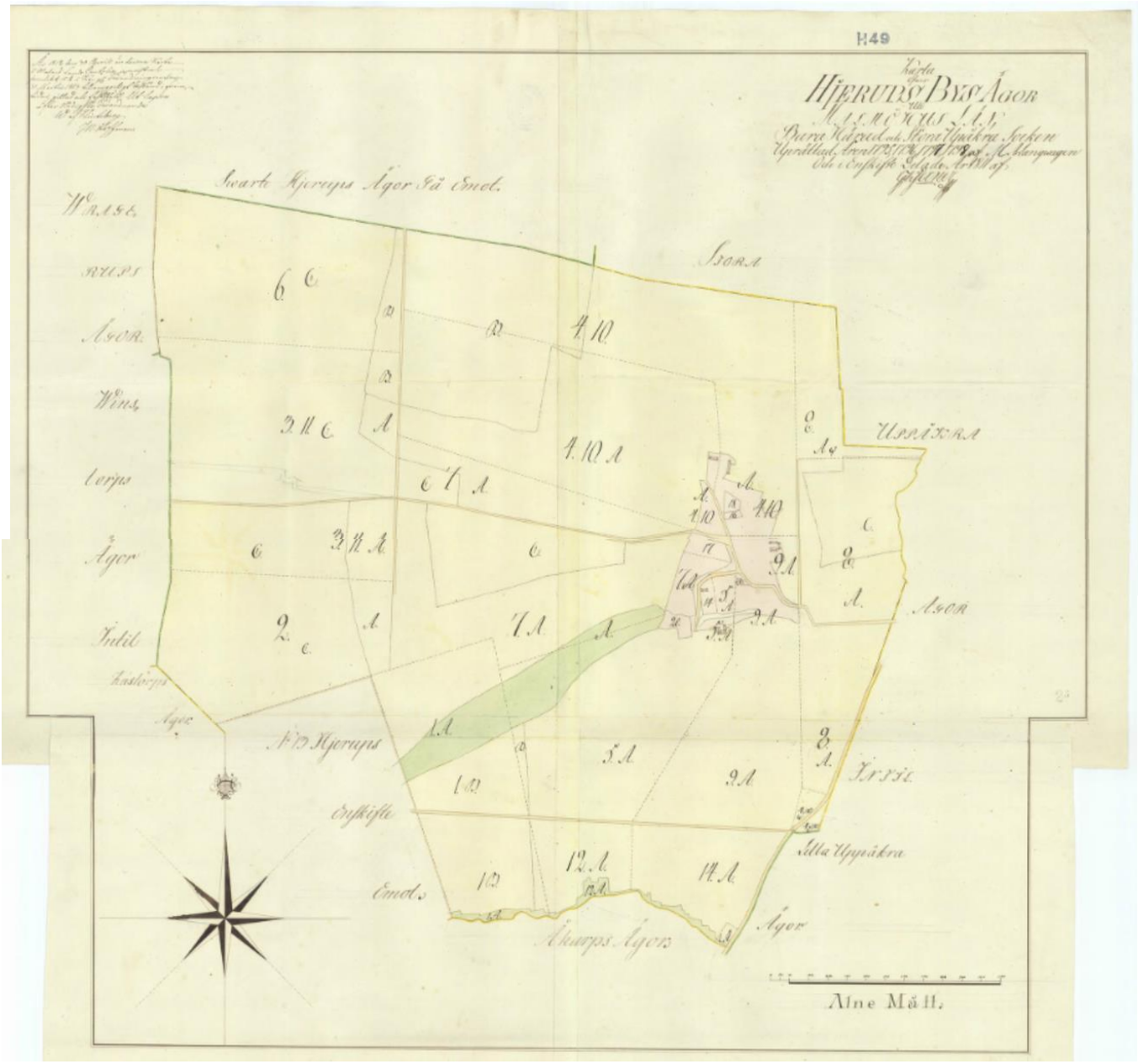

.